

VALOAREA ÎN VAMĂ - FACTOR DE INFLUENȚĂ A COMPETITIVITĂȚII MĂRFURILOR AUTOHTONE

*BALAN Aliona, Conferențiar universitar, doctor,
Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău*

Abstract:

One of the most common schemes for evading customs payments is the understatement of the customs value of goods. Today in Moldova the problem of understating the customs value of goods poses a serious threat to the economic interests of the state. Since the customs value serves as the basis for calculating customs payments, it becomes an object for manipulation by many unscrupulous participants in foreign economic activity who want to reduce the legal tax burden.

Keywords: *the customs value of the goods, the state budget, the customs duties, the customs bodies, the customs tariff*

JEL Classification: *H3, H5, H6.*

În condițiile integrării Republicii Moldova în economia mondială o deosebită importanță prezintă instrumentele de protecție a intereselor naționale pe piețele externe și internă. În toate țările lumii activitatea de comerț exterior este reglementată de către stat. Metodele prin care se realizează aceste regulamente variază de la o țară la alta. Cu toate acestea, un lucru este comun, fiecare stat tinte să-și protejeze economia națională, interesele exportatorilor în străinătate, interesele economice ale producătorilor și consumatorilor de bunuri și servicii pe piața internă.

În prezent, metodele tarifare de reglementare dețin prioritatea în activitatea economică externă. Articolul XI din GATT-1994 prevede că țările membre ale OMC nu ar trebui să utilizeze interdicții sau restricții în comerțul exterior altele decât taxe vamale, impozite și alte taxe [5]. Trebuie remarcat faptul că alte articole din GATT-1994 și acordul OMC atenuiază această dispoziție, stabilind reguli de utilizare a cotelor, acordarea de licențe și alte măsuri, cu toate acestea, dispoziția de mai sus acordă în mod clar prioritate reglementărilor vamale și tarifare. Prin intermediul reglementărilor tarifare, statul, fără a introduce restricții sau interdicții directe, ci aplicând instrumente economice - ratele taxelor și impozitelor vamale, poate reduce sau spori fluxurile de mărfuri.

Controlul aplicării și determinării valorii în vamă a mărfurilor reprezintă un instrument de reglementare a relațiilor economice externe și una dintre direcțiile prioritare ale activității vamale. Sistemul de control al valorii vamale este parte componentă a reglementării vamale a activității economice externe.

Valoarea în vamă reprezintă valoarea mărfii introduse sau scoase de pe teritoriul vamal, stabilită cu scopul perceperii taxelor vamale și altor impozite. Valoarea în vamă se raportează la măsurile de reglementare statală a activității economice externe. Anume valoarea în vamă influențează asupra mărimii plăților vamale, precum și asupra nivelului prețurilor de import a mărfurilor de pe piața internă a Republicii Moldova, și, prin urmare, de corectitudinea stabilirii valorii în vamă depinde acumulările la bugetul de stat și eficacitatea reglementărilor vamale.

Valoarea în vamă constituie baza pentru calcularea taxei vamale, atunci când aceasta este percepută ca procent din valoarea mărfurilor și cunoscută ca taxă „ad valorem” și pentru calcularea TVA pentru mărfurile importate. Prin valoarea în vamă se realizează funcția fiscală a taxelor vamale. Printre factorii care influențează calcularea și mărimea impozitelor și taxelor vamale pot

fi menționați codul mărfurilor transportate peste frontiera vamală conform Nomenclatorului de mărfuri al R.M., măsurile non-tarifare de reglementare a comerțului exterior, condițiile de livrare a mărfurilor, valoarea în vamă a mărfurilor și țara de origine.

Taxele și impozitele vamale de import constituie o importantă sursă de venituri pentru bugetul de stat. În anul 2019, Serviciul Vamal al Republicii Moldova a încasat la bugetul de stat peste 22,8 miliarde lei, înregistrând o creștere cu circa 1 mlrd 49 mil. lei mai mult față de anul 2018.

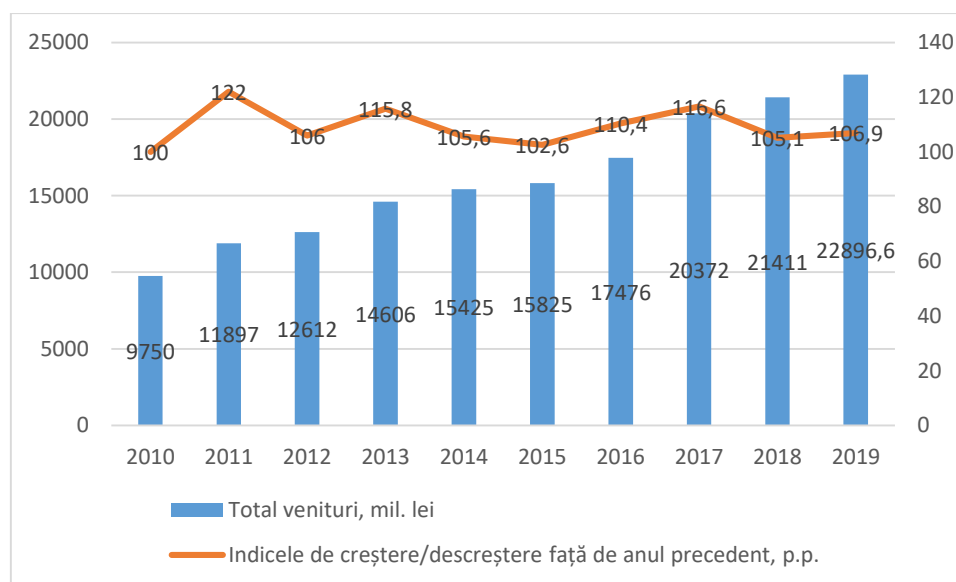

Figura 1. Evoluția veniturilor administrate de către Serviciul Vamal al Republicii Moldova în perioada 2010-2019

Sursa: Elaborat de autor în baza surselor [1], [4]

În perioada 2010-2019, ponderea impozitelor și taxelor vamale de import în veniturile bugetului de stat a variat între 55% și 63%, ceea ce denotă o dependență, destul de mare, a veniturilor bugetare de rezultatele activității economice externe. În 2019, veniturile vamale au constituit 54,4% din veniturile bugetului de stat al Republicii Moldova, în 2012 înregistrându-se cea mai mare pondere a veniturilor vamale în bugetul de stat, de 62,6%, valoarea plăților transferate la bugetul de stat administrate de Serviciul Vamal este semnificativă.

Valoarea în vamă afectează indirect competitivitatea mărfurilor autohtone. Subevaluarea valorii în vamă duce la o subestimare a plăților vamale și, în consecință, la o subevaluare a valorii mărfurilor pe piața internă a Republicii Moldova în comparație cu valoarea mărfurilor pentru care plățile au fost plătite integral. Este evident că eficiența reglementării activității economice externe scade la declararea inexactă a valorii în vamă. De asemenea, însăși metoda de determinare a valorii în vamă poate influența mărimea valorii în vamă a mărfurilor. Metodele de determinare și control a valorii în vamă a mărfurilor sunt descrise în Codul vamal al Republicii Moldova.

Problema subevaluării valorii în vamă reprezintă o amenințare la adresa intereselor economice ale statului. Declararea inexactă a valorii în vamă a mărfurilor produce un efect negativ asupra competitivității țării în ansamblu, subminând astfel principiul concurenței loiale. În rezultatul declarării mărfurilor la prețuri mici pe piața internă a țării se creează un dezechilibru între mărfurile importate ieftine și mărfurile produse pe plan intern.

Datorită minimizării taxelor vamale prin utilizarea unor prețuri contractuale fictive, importatorii câștigă avantaje competitive în ceea ce privește prețul, ceea ce duce la eliminarea produselor autohtone de pe piața internă, care nu sunt în stare să concureze cu importurile ieftine. În cele din urmă, veniturile întreprinderilor interne scad, volumul producției fabricate scade, locurile de muncă din diferite ramuri sunt reduse, rata de creștere a produsului intern brut încetinește.

Autoritățile vamale depun eforturi pentru protejarea pieței interne de comerțul inechitabil și ilegal. Ele sunt, în egală măsură, responsabile de perceperea taxelor vamale, a accizelor și a taxei pe valoare adăugată (TVA) datorate la importurile de mărfuri.

Actualmente, autoritățile vamale trebuie să facă față provocării de a găsi un echilibru între nevoia de a facilita comerțul cu proceduri de import mai rapide, pe de o parte, și necesitatea de a efectua controale vamale, pe de altă parte.

Combaterea fraudelor care au loc prin subevaluarea valorii în vamă a mărfurilor reprezintă o provocare pentru autoritățile vamale. În cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la faptul că valoarea declarată corespunde valorii efective a tranzacției, autoritățile vamale pot solicita, la momentul controlului efectuat la acordarea liberului de vamă, informații suplimentare și prezentarea de documente suplimentare.

În condițiile în care serviciul vamal trebuie să faciliteze comerțul exterior, accelerând simultan timpul necesar finalizării procedurilor și formalităților vamale, ar fi oportună utilizarea metodelor de audit vamal în vederea asigurării eficacității instrumentelor de reglementare a comerțului exterior în realizarea controlului valorii în vamă a mărfurilor.

În determinarea și controlul valorii în vamă prin utilizarea metodelor de audit vamal, este necesară crearea unui sistem de gestionare a riscurilor pentru asigurarea unei evaluări obiective, precise, rapide a valorii mărfurilor transportate peste frontiera vamală. Aceasta va determina creșterea eficacității instrumentelor de reglementare a activității economice externe, și în același timp, realizarea obiectivului principal al controlului valorii în vamă – încasarea integrală a plăților vamale la bugetul de stat.

Luând în considerare consecințele negative pentru țară asociate cu declararea inexactă a valorii în vamă a mărfurilor, problema măsurării amplitudinii acestui fenomen devine foarte relevantă. Până în prezent nu există cifre oficiale cu privire la volumul subevaluării valorii în vamă și a pierderilor de plăți vamale la buget în rezultatul acestui fenomen,

Problema subestimării valorii în vamă impune statul să ia măsuri corective pentru contracarea evaziunii ilegale a plăților vamale și promovarea protecției producției interne, creând astfel condiții concurențiale egale pentru participanții la activitatea economică.

Măsurile împotriva importurilor subevaluate, în opinia noastră, ar trebui să prevadă următoarele:

- crearea unei baze de date informative cu privire la prețurile celor mai impozabile bunuri;
- introducerea tehnologiei informării preliminare între autoritățile vamale privind valoarea mărfurilor expuse riscului;
- crearea unui sistem de control al valorii în vamă după eliberarea mărfurilor pe baza metodelor de audit și analizei riscurilor declarării false;
- automatizarea procedurilor de control al valorii vamale în procesul de vămuire utilizând principiul controlului selectiv;

- organizarea unei colaborări strânse între autoritățile vamale, autoritățile fiscale și alte autorități de reglementare în desfășurarea activităților comune de inspecție;
- îmbunătățirea calității activității analitice a autorităților vamale în studierea circumstanțelor și condițiilor tranzacțiilor de comerț exterior în vederea identificării factorilor care influențează subevaluarea prețurilor mărfurilor importate.

Eficiențizarea mecanismului de reglementare tarifar-vamală și non-tarifară constituie o condiție esențială pentru realizarea unei politici vamale active și integre, precum și pentru soluționarea problemelor de asigurare a securității economice și protejării intereselor economice ale Republicii Moldova.

Bibliografie

1. Informația privind perceperea drepturilor de import-export pentru anii 1998-2019. Disponibil:<http://www.customs.gov.md>
2. Codul Vamal al Republicii Moldova, Monitorul Oficial Nr. 160 art. 1201. Disponibil:http://lex.justice.md/document_rom.php?id=585B6E01:8B1557DE
3. Legea nr. 1380 din 20.11.1997 cu privire la tariful vamal, Monitorul Oficial Nr. 40-41 art. 286. Disponibil:<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=319952>
4. <https://mf.gov.md/>
5. Article XI. General Elimination of Quantitative Restrictions. GATT 1994. Disponibil: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/ai17_e/gatt1994_art11_gatt47.pdf